Pamiątki z Kampanii Wołyńskiej Legionów Polskich w zbiorach Muzeum Józefa Piłsudskiego

Pamiątki z czasów I wojny światowej stanowią ważny obszar zainteresowań kolekcjonerskich Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku. Wśród nich miejsce szczególne zajmują zabytki związane z Legionami Polskimi 1914-1917, elementy umundurowania, uzbrojenia, odznaczenia czy szereg drobiazgów ułatwiających życie okopowe. W cyklu Barwa i Broń prezentować będziemy systematycznie najciekawsze obiekty. Symbolem tego cyklu niech będzie czapka maciejówka.

Od końca 1915 roku do lata 1916 oddziały legionowe toczyły na Wołyniu ciężkie walki z wojskami rosyjskimi. Kampania Wołyńska wyróżnia się spośród innych nie tylko z uwagi na największą bitwę Legionów, którą stoczono pod Kostiuchnówką, ale również ze względu na szczególne zjawisko jakim było powstanie licznych legionowych osiedli polowych, które założono po ustabilizowaniu się frontu jesienią 1915 roku. Pod hasłem "Barwa i Broń" znajdą się wybrane, najciekawsze pamiątki z okresu Kampanii Wołyńskiej znajdujące się w zbiorach oraz pod opieką Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku.

Budowa „legionowego" zbioru w Muzeum Józefa Piłsudskiego stanowiła dla zespołu nie lada wyzwanie. Elementy oryginalnego umundurowania legionowego należą do bardzo rzadkich, zachowanych w pojedynczych egzemplarzach zarówno w kolekcjach muzealnych jak i prywatnych. Z wielu przyczyn niewiele takich przedmiotów przetrwało do naszych czasów. Elementy mundurowe, których nie znoszono na froncie przed rokiem 1917, chętnie użytkowano, przerabiano i eksploatowano w późniejszych kampaniach wojennych. Sytuacja młodego państwa, walczącego o swoje istnienie i kształt granic, nie sprzyjała wojskowemu kolekcjonerstwu. W związku z tym już w okresie międzywojennym legionowe mundury nie były licznie reprezentowane w kolekcjach. Wiele obiektów zniszczono po 1945 roku choćby z obawy przed represjami.

W związku z tym w rodzinach legionistów przechowywano przeważnie pamiątki drobne, takie jak: oznaki, odznaki i odznaczenia, fotografie, listy. Rzadziej broń (głównie białą), czy fragmenty umundurowania. Raczej nie przywiązywano wagi do elementów żołnierskiego ekwipunku, takich jak ładownice, manierki, menażki. Potwierdzeniem tych zjawisk może być choćby pobieżny przegląd obiektów przekazanych do zbiorów Muzeum przez spadkobierców żołnierzy Legionów Polskich. Zdecydowanie dominują wśród nich fotografie, listy, odznaki i odznaczenia.

Sytuacja ta znajduje także odbicie na rynku antykwarycznym. O ile zebranie podstawowego zbioru legionowej falerystyki nie stanowi dużego problemu, to pozyskanie jakichkolwiek elementów umundurowania jest dużym wyzwaniem. Tym bardziej należy podkreślić wyjątkowość wielu prezentowanych poniżej obiektów. Aby uzupełnić zbiór zdecydowaliśmy się w Muzeum gromadzić także powtarzalne elementy uzbrojenia czy wyposażenia (np.: austro-węgierskiego) standardowo używanego w Legionach Polskich. Elementy te, niezbędne z punktu widzenia ekspozycyjnego i kolekcjonerskiego, były praktycznie niemożliwe do pozyskania w inny sposób.

Czapka tzw. maciejówka, była pierwotnie nakryciem głowy członków Związku Strzeleckiego. Prezentowany egzemplarz został uszyty ok. 1915 roku z austriackiego

sukna mundurowego w kolorze hechtgrau, traktowanego na początku I wojny światowej jako barwa polowa, maskująca. Z przodu widoczny orzeł strzelecki z literą „S” na tarczy amazonek.

Autor: Łukasz Suska, Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku